

48 straipsnis. Trečiųjų asmenų pareigų nustatymo tikslai ir pareigų vykdymo reikalavimai

(Pakeista pagal 2025 m. birželio 19 d. įstatymą Nr. XV-309, įsigalioja nuo 2026 m. sausio 1 d.).

1. Trečiųjų asmenų pareigos mokesčių administravimo procedūrų taikymo srityje, susijusios su informacijos pateikimu mokesčių administratoriui, mokestinės nepriemokos priverstiniu išieškojimu bei mokesčių įstatymų pažeidimų prevencija, nustatomos siekiant užtikrinti efektyvaus mokesčių administratoriaus funkcijų atlikimo sąlygas.

Komentaras

Trečiųjų asmenų pareigų mokesčių administravimo procedūrų taikymo srityje, susijusių su informacijos pateikimu mokesčių administratoriui, mokestinės nepriemokos priverstiniu išieškojimu bei mokesčių įstatymų pažeidimų prevencija, nustatymo tikslas – užtikrinti efektyvaus mokesčių administratoriaus funkcijų (žr. MAĮ 25 ir 26 str. komentarus) atlikimo sąlygas, taip pat optimizuoti vykdomą mokesčių administravimo veiklą. Ši trečiųjų asmenų pagalba mokesčių administratoriui galima ir kitais Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatytais atvejais, kai mokesčių administratorius vykdo savo funkcijas ar įgyvendina savo teises (žr. MAĮ 65 str. komentarą). Trečiaisiais asmenimis šiais atvejais laikytini bet kurie fiziniai ar juridiniai asmenys, išskyrus mokesčių administratorių, mokesčių mokėtoją ir valstybės institucijas bei įstaigas, įgaliotas atlikti tam tikrus mokesčių administravimo veiksmus, kuriems įstatymų leidėjas nustatė tam tikras pareigas, pavedė vykdyti tam tikras funkcijas. Pavyzdžiui, siekiant tinkamai įgyvendinti Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymą (Žin., 2002, Nr. 73-3085), vadovaujantis MAĮ bei kitais teisės aktais, priimtos taisyklės, kurios nustato duomenų, reikalingų patikrinti, ar nuolatinio Lietuvos gyventojo per mokestinį laikotarpį patirtomis išlaidomis gali būti mažinamos gyventojo tą laikotarpį gautos apmokestinamosios pajamos, pateikimo ir priėmimo VMI tvarką (žr. MAĮ 55¹ straipsnio komentarą).:

~~Dėl juridinių asmenų duomenų apie nuolatinių Lietuvos gyventojų sumokėtas gyvybės draudimo įmokas FR0611 formos ir jos papildomo lapo FR0611P formos pildymo bei pateikimo mokesčių administratoriui taisyklių patvirtinimo (Žin., 2012, Nr. 112-5696);~~

~~Dėl juridinių asmenų duomenų apie nuolatinių Lietuvos gyventojų sumokėtas palūkanas už suteiktus kreditus gyvenamajam būstui statyti arba įsigyti FR0612 formos ir jos papildomo lapo FR0612P formos pildymo bei pateikimo mokesčių administratoriui taisyklių patvirtinimo (Žin., 2010, Nr.: 136-6974);~~

~~Dėl juridinių asmenų duomenų apie nuolatinių Lietuvos gyventojų už studijas ir/ar profesinį mokymą sumokėtas įmokas FR0613 formos ir jos papildomo lapo FR0613P formos pildymo bei pateikimo mokesčių administratoriui taisyklių patvirtinimo (Žin., 2008, Nr. 148-5975);~~

~~Dėl juridinių asmenų duomenų apie nuolatinių Lietuvos gyventojų grąžintas paskolas (jų dalis), skirtas išlaidoms už studijas ir/ar profesinį mokymą padengti, FR0614 formos ir jos papildomo lapo FR0614P formos pildymo bei pateikimo mokesčių administratoriui taisyklių patvirtinimo (Žin., 2008, Nr. 148-5977);~~

~~Dėl juridinių asmenų duomenų apie nuolatinių Lietuvos gyventojų sumokėtas pensijų draudimo įmokas į pensijų kaupimo fondus FR0615 formos ir jos papildomo lapo FR0615P formos pildymo bei teikimo mokesčių administratoriui taisyklių patvirtinimo (Žin., 2008, Nr. 148-5973).~~

2. Asmenims, apie kuriuos tretieji asmenys turi pateikti mokesčių administratoriui šiame skirsnyje nurodytą informaciją, taip pat kitiems tretiesiems asmenims ar kitiems asmenims neleidžiama sukurti, pakeisti ir (ar) panaikinti tokių aplinkybių, kurioms esant atsiranda trečiųjų asmenų pareiga teikti mokesčių administratoriui šiame skirsnyje nurodytą informaciją, jeigu šie asmenys tokiu būdu siekia išvengti teisingos ir išsamios informacijos pateikimo mokesčių administratoriui.

Komentaras

Trečiųjų asmenų pareiga mokesčių administratoriui teikti išsamią, teisingą MAĮ IV skyriaus „Mokesčių administravimo teisinių santykių dalyviai“ trečiojo skirsnio „Tretieji asmenys ir jų pareigos“ straipsniuose nustatytą ir apibrėžtą informaciją. Komentuojamas straipsnis nustato draudimą asmenims, kitiems tretiesiems asmenims ar kitiems asmenims (pvz., atstovams ar pan.) sukurti, pakeisti ir (ar) panaikinti aplinkybes, dėl kurių būtų išvengta teisingo duomenų pateikimo mokesčių administratoriui. Šio komentuojamo straipsnio nuostatos taikomos tik duomenų teikimui, kuris vykdomas pagal MAĮ IV skyriaus trečiąjį skirsnį.

Siekiant tinkamai laikytis komentuojamo straipsnio nuostatų, asmenims, kitiems tretiesiems asmenims privaloma nesudaryti jokių aplinkybių ar iškreipti aplinkybes taip, kad būtų galima išvengti duomenų teikimo ar netikslių ar neišsamių duomenų pateikimo.

Toliau pateikiami pavyzdžiai, kuriuose asmenys, tretieji asmenys sudaro tam tikras aplinkybes, kurios leidžia išvengti duomenų teikimo pareigos.

1 pavyzdys.

Sąskaitos tvarkymas perduodamas kitam.

Duomenis teikianti finansų įstaiga pataria klientui atidaryti sąskaitą susijusiame subjekte, kuris yra jurisdikciją turinčioje teritorijoje, nedalyvaujančioje automatinių informacijos mainų procese. Tai suteikia galimybę duomenis teikiančiai finansų įstaigai išvengti duomenų teikimo ir pasiūlyti klientui teikti paslaugas ir išlaikyti ryšius su klientu taip, tarytum sąskaitą tvarkytų pati duomenis teikianti finansų įstaiga.

Tokiu atveju reikėtų laikyti, kad sąskaitą tvarko duomenis teikianti finansų įstaiga, todėl jai galioja duomenų teikimo ir išsamaus patikrinimo reikalavimai.

2 pavyzdys.

Sumos metų pabaigoje.

Siekdamos išvengti duomenų teikimo arba kad apie jas nebūtų pranešta, finansų įstaigos, fiziniai asmenys, subjektai arba tarpininkai manipuliuoja metų pabaigoje buvusiomis sumomis, pavyzdžiui, sąskaitų likučiais.

3 pavyzdys.

Padėti pinigų reikalavimus atitinkančių kreditinių kortelių išdavėjų įstaigose.

Siekdami išvengti duomenų teikimo, asmenys arba subjektai kitų sąskaitų, apie kurias reikia pranešti, likučius metų pabaigoje trumpam laikotarpiui padeda reikalavimus atitinkančių kreditinių kortelių išdavėjų įstaigose.

4 pavyzdys.

Elektroninė apskaita ir kompiuterinės sistemos.

Duomenis teikianti finansų įstaiga sąmoningai nekuria jokių elektroninių įrašų (kad paieška elektroninėse duomenų bazėse neduotų jokių rezultatų) arba dirbtinai nesusieja kompiuterinių sistemų (kad išvengtų sąskaitų likučių sumavimo taisyklių).

5 pavyzdys.

Juridinis vienetas moka atskaitingiems asmenims išmokas, kurios kaupiasi ir ataskaitinių metų pabaigoje lieka nepanaudotos. Juridinis vienetas gruodžio mėn. pabaigoje įformina atskaitingo asmens lėšų įnešimą į kasą, o kitų metų sausio mėn. pradžioje įformina tokios pat sumos išmokėjimą atskaitingam asmeniui, kuris ir toliau lėšų nenaudoja. Tokiais veiksmais išvengiama prievolės pateikti duomenis apie fizinių asmenų išiskolinimus.

Pateikti pavyzdžiai iliustruoja netinkamą asmenų elgesį, kuris prieštarauja komentuojamo straipsnio nuostatom.

Informuotina, kad už šio reikalavimą netinkamą laikymąsi tretieji asmenys, asmenys ar kiti tretieji asmenys gali būti patraukti administracinėn atsakomybėn.

3. Šio straipsnio 2 dalyje nurodyta veika, apie kurią tretieji asmenys žinojo ar turėjo žinoti, negali būti pagrindas šiems tretiesiems asmenims neteikti mokesčių administratoriui šiame skirsnyje nurodytos informacijos arba teikti mokesčių administratoriui neteisingą ir (ar) neišsamią informaciją.

Komentaras.

Komentuojamo straipsnio nuostatos nustato pareigą tretiesiems asmenims pateikti teisingą informaciją mokesčių administratoriui. Todėl tretieji asmenys, žinodami ar turėdami pagrindą žinoti, kad asmuo ar kitas trečiasis asmuo sukūrė, pakeitė ar panaikino tam tikras aplinkybes, kurios trečiajam asmeniui panaikino pareigą teikti duomenis mokesčių administratoriui, turėtų vertinti šias aplinkybes taip, lyg šios aplinkybės nebūtų sukurtos, pakeistos ar panaikintos ir privalo pateikti duomenis mokesčių administratoriui.

Pažymėtina, kad tretieji asmenys savo veikloje naudojami įvairiais metodais (pvz., išsamaus patikrinimo procedūros, nepriklausomų šaltinių duomenys, „pažink savo klientą“ procedūra ir kt.), kurių pagrindu gali identifikuoti galimą asmenų ar kitų trečiųjų asmenų siekį išvengti duomenų teikimo ar teisingo / išsamaus duomenų teikimo. Tačiau asmenų ar kitų trečiųjų asmenų situacijos neturi iškreipti teisingos ir išsamios informacijos pateikimo mokesčių administratoriui.

4. Tretieji asmenys, turintys pareigą pateikti mokesčių administratoriui šiame skirsnyje nurodytą informaciją, privalo priimti sprendimus dėl šiame skirsnyje nurodytos informacijos teikimo ar neteikimo mokesčių administratoriui ir už einamuosius ir 5 praėjusius kalendorinius metus saugoti įrodymus, kurių pagrindu šie tretieji asmenys priima ar priėmė sprendimus teikti mokesčių administratoriui šiame skirsnyje nurodytą informaciją ar jos neteikti.

Komentaras.

Komentuojamo straipsnio dalis nustato pareigą tretiesiems asmenims pateikti teisingą ir išsamią informaciją. Kaip ir minėta šio komentuojamo straipsnio 3 dalies komentare, tretieji asmenys, vykdydami savo funkcijas, naudojami įvairiais metodais, kurie padeda tinkamai identifikuoti asmenis, įžvelgti rizikas ir atlikti kitus su asmeniu susijusius veiksmus. Naudodamasis procedūromis, metodais, duomenų bazėmis ir kita prieinama informacija, trečiasis asmuo, teikiantis duomenis mokesčių administratoriui, turi įvertinti surinktą informaciją, taip pat asmenų ar kitų trečiųjų asmenų pateiktą informaciją ar atliktus veiksmus ir priimti pagrįstą sprendimą, laikydamasis objektyvumo ir teisėtų interesų apsaugos principų, dėl duomenų apie asmenį perdavimo mokesčių administratoriui. Sprendimo įrodymus, kurio pagrindu buvo nuspręsta teikti ar neteikti duomenis mokesčių administratoriui, tretieji asmenys privalo saugoti 5 kalendorinius metus nuo kalendorinių metų, kai buvo priimtas sprendimas apie duomenų (ne)teikimą.

5. Šis straipsnis taikomas tretiesiems asmenims vykdant informacijos apie asmenų teisinį statusą, veiklą, turtą, pajamas ir (ar) išlaidas arba kituose mokesčių įstatymuose ir (ar) jų įgyvendinamuosiuose teisės aktuose nustatytos kitos informacijos, reikalingos mokesčių administratoriaus funkcijoms atlikti ir jo teisėms įgyvendinti, teikimo mokesčių administratoriui pareigą.

Komentaras.

Komentuojamo straipsnio nuostatos taikomos duomenims, gaunamiems pagal MAĮ IV skyriaus trečiąjį skirsnį. Todėl tretieji asmenys, kurie teikia duomenis apie asmenis (identifikacinę informaciją, pajamas, pelną, išlaidas ir kt. įgyvendinamuosiuose teisės aktuose nurodytą informaciją), privalo laikytis komentuojamo straipsnio nuostatų ir teikti teisingą bei išsamią informaciją, jos neiškreipdami, nenuslėpdami ar kitaip išvengdami teisingo informacijos teikimo.